

ועל מה שגרם לפירסומה בחוץ לארץ השבוע

שילטון, יכול היה חוסיין לסמוך עליהם כי יתנגדו לה קמת מדינה פלסטינית בגדה. הוא ידע שממשלת גולדה דוגלת במדיניות לפיה יכולה רק מדינה ערבית אחת להתקיים בין ישראל והמדינה, ומדיניות זו הפכה את האינטרסים שלו. חששו היה כי ממשלה חדשה שתקום עלולה לאמץ מדיניות אחרת, להכיר ביישות פלסטינית ולערער על ריבונותו לגבי הגדה המערבית. הוא הביע בפירוש את פחדו כי אם תקום בישראל אחרי ממשלת גולדה ממשלה יוגית, עלולה ממשלה כזו לנתק את הקשרים שכבר נקשרו עימו, ולפעול בכיוון של פתרון בצורה הקמת מדינה פלסטינית בגדה.

משום כך תבע חוסיין בתוקף קיום פגישה עם גולדה ודיין, תוך תיקווה שהוא יוכל להגיע עימם לגישה שתחייב גם את הממשלה הבאה שתקום בישראל.

נראה כי בעקבות מלחמת יום-הכיפורים, שינה גם משה דיין את דעתו לגבי צורת ההסדר האפשרי עם ירדן. שוב לא היה מתנגד חריף לתוכנית אלון, ואף היה מוכן להרחיק לכת בחיבורים מעבר לה.

החזרת הגדה —

אחרי תקופת ניסיון

הפגישה, עתה רווח בוואשינגטון סטאר ובניו יורק טיימס, נערכה למעשה חודש ימים לפני התפטרות ממשלתו של גולדה מאיר. גם היא, כמו הפגישות הקודמות עם חוסיין (להוציא פגישות במדינות זרות) נערכה ברעבה. כאמור, היתה זו הפגישה הראשונה בה השתתף מלבד חוסיין גם ראש-ממשלת ירדן, שהוא קיצוני יותר ממלכו בנכונות לפשרה עם ישראל. מצד ישראל השתתף גם מרדכי גוי, מנכ"ל משרד ראש-הממשלה. גולדה ודיין, שנטלו חלק בפגישה על-פי הדיווחים, הבהירו לחוסיין את עמדתה החדשה של ממשלת ישראל לגבי הסדר עם ירדן: הפרדת-כוחות אינה באה בחשבון. לעומת זאת ניתן לדבר על אפשרויות של הסדר כולל,

גלת להשתלט על אירגוני הפלסטינים ולמנוע את חדירתם ופעילותם באזורי הגדה המערבית, ייעשה הצעד הבא בכיוון של החזרת הגדה המערבית כולה לשליטתו של חוסיין, על פי הקווים של "תוכנית אלון" פלוס.

סיבת הפירסום:

לנטרל את דיין

במתבר כי חוסיין לא היה מוכן לקבל את ההצעה הישראלית, שהכילה — לפחות לגבי גולדה ודיין — ויתורים מרחיקי לכת לעומת תפסותיהם הקודמות ביציאת ההסדר עם ירדן. עבור חוסיין היתה חשיבות עליונה באקט הסמלי של נסיגה ישראלית חלקית אפילו, לאורך רצועה צרה, שתאפשר לו לנפנף בה ככה-ישג. משום כך נותרה פגישה זו כקול קורא במידבר.

אבל עצם פירסום הפגישה והתוכנית הישראלית שיוצעה בה לחוסיין, היה בעל חשיבות מרובה דווקא בימים בהם ניהל שריה חוץ גאל אלון בוואשינגטון שיחות בדבר אפשרויות ההסדר עם חוסיין.

ככל הנראה לא היה פיצוץ סוד הפגישה מקרי. הוא נעשה במיתכוון על-ידי האמריקאים, במטרה להקל על ממשלתו של יצחק רבין לנהל משאומתן עם ירדן ולגלות בו נכונות לויתורים. לאמריקאים ברור כי מה שכולל את יצחק רבין במגעים עם ירדן, הוא החשש מפני תגובות האופוזיציה הימנית בישראל, אליה עלולים להצטרף משה דיין ותומכיו במסלול העבודה, היכולים יחד למוטט את הקואליציה עליה נשען רבין.

רק בשבוע שעבר, בעת הדיון שנערך בכנסת בפרשת סבסטיה, הסתבר כי משה דיין הוא המתנגד הראשי לאותה תוכנית, שלדברי הפירסומים, הוא אשר הציע אותה לירדן. "כל הדיבורים על פשרות טריטוריאליזם עם ירדן, הם גוססה ישראלית בלבד", טען דיין. "אין צל של סימן שירדן מוכנה להסדר עימנו על סמך פשרה טריטוריאלית כלשהי". לפיכך תבע דיין שהממשלה תחד

אחת מכתבות אלה, שהכילה גילויים סנסציוניים בפרשה אקטואלית ושפירסומה היה ללא ספק מכה הדים גם מחוץ לגבולות הארץ, נפסלה לפירסום ברגע האחרון על-ידי הצנזורה. עוד לא הספקנו להסתגל לצורך של החלפת השער הקדמי, שעסק בכתבה זו ושהיה כבר מוכן, ובשורת איוב חדשה, שנגעה לכתבת השער האחורי.

"העולם הזה" 1924, 17.7.74

חוסיין דחה הצעה

להסדר

בגדה המערבית

המנכ"ל חוסיין דחה לאחרונה הצעה שי הוגשה לו להסדר עם ישראל, כמקום תבייתו והפרדת-כוחות בין ישראל לירדן, שפירשה נסיגה ישראלית סימולית מערבה לירדן.

על-פי ההצעה שהוגשה לחוסיין, ייעשה ההסדר עם ישראל בשלבים. בשלב הראשון תסכים ישראל להחזיר המינהל האזרחי הירדני לשטחים המאכלסים של הגדה המערבית. פירשה של הצעה זו היה ששטחים עירוניים צפופים, כמו איזורי שכם וחברון, יועברו למינהל אזרחי ירדני, בעוד שצה"ל ימשיך לשבת על הירדן ובתוך הגדה עצמה.

על-פי תוכנית זו היתה השלב השני רק כעבור כמה שנים. אחרי שיסתבר כי המינהל האזרחי הירדני מסוגל למנוע התארגנות מחבלים בערי הגדה. אז אמור יהיה צה"ל לסגת מיהודה ושומרון. תוך תיקוני-גבול לגבי הגבול שהיה קיים בין שתי המדינות ביוני 1967. תיקוני-גבול אלה יכללו את השארת הרצועה בביקעת הירדן, בה הוקמו האחוזות, בשטח ישראל, על-פי תוכנית-אלון.

חוסיין דחה הצעה זו בטענה, שפירשה הכרה בהמשך הכיבוש הישראלי. הוא טען שכל על תבייתו והחזרת שטח סימולית מרוב רב לירדן לדיין, מאחר שהחזרה כזו תהווה מעין הכרה בזכותו של הגדה המערבית כולה.

דיין מוכן לויתורים

מרחיקי-לכת לירדן

ח"כ משה דיין מנסה לסגל לעצמו לאחרונה תדמית יוגית. דיין גיבש לעצמו, לפחות כלפי הצי, השקפה חדשה לגבי הויתורים שיכולה ישראל לעשות לירדן במסגרת הסדר בין שתי המדינות. בשיחות פרטיות פוען דיין, שכדי למנוע אפשרות של כפיית הקמת מדינה פלסטינית בגדה המערבית, הן על ישראל והן על ירדן, צריכה ישראל דווקא לויתורים מרחיקי-לכת לירדן, כדי להגיע להסדר עימה.

דיין מוכן לוותר אף מעבר לתוכנית אלון. הגורסת מאחזים ישראלים גיכרים בשיטחי הביקעה, הור זה ושומרון.

"העולם הזה" 1923, 9.7.74

מה מאחורי

הצהרות רבין?

הכרזותיו החוזרות ונישנות של רבין בנושא הפלסטינים, תוך הדגשה שהפרטנר היחיד של ישראל לשיחות בהן ייוצגו הפלסטינים, גובעות מהתחייבויות קודמות של ממשלת גולדה מאיר, להם היה שותף גם רבין.

מקורביו של רבין טוענים כי הוא אינו תופשי לאמץ לעצמו מדיניות עצמאית חדשה בתחום זה. אחרי שגוררה מאיר דיון התחייבויות בעת שכינה בממשלה, שגם הממשלה ש"תבוא אחריה, תראה את ירדן כמייצגת העניין הפלסטיני וזאת תסכים להקמת מדינה פלסטינית עצמאית.

"העולם הזה" 1924, 17.7.74

ליט על התנחלות גם בשומרון, ולא רק בבקעת הירדן. באותו דיון הסתבר כי יצחק רבין הוא דווקא שנצמד להצעה הישראלית, שלפי הפירסומים, הציעו דיין וגולדה לחוסיין. "יש אפשרות להגיע עם מדינה זו להסדר שלום", אמר רבין בכנסת. "או בדרך של הסכם על בסיס פשרה טריטוריאלית תוך ויתור על חלק מיהודה ושומרון, או על בסיס של פשרה פונקציונאלית, שלפיה תהיה בגדה התיישבות ישראלית, אך ירדן תשמש בתפקידים מינהליים". ברור היה כי רבין נצמד לגישה שהציגה גולדה ודיין, בעוד דיין מנסה להתכחש לה ולנער חוצנו ממנה.

הפירסום האמריקאי היה מכוון לכן נגד האופוזיציה הימנית בישראל ובמיוחד נגד משה דיין. הוא נועד להוריד, שהצעת הפשרה בה דוגלת כיום ממשלתו של רבין, היא פרי יוזמתם של גולדה ודיין. אין זאת אומרת שחוסיין מוכן לקבל אותה, אבל אם גולדה ודיין הסכימו כבר לויתורים מרחיקי-לכת, מדוע שרבין לא יסכים לויתורים נוספים, שיאפשרו הסדר כלשהו גם עם ירדן? השבוע ניתן היה להיווכח באיזו מידה הצליח הסטקס האמריקאי. דוברי הליכוד וארץ-ישראל השלימה שפירסום הפגישה בין גולדה ודיין לחוסיין הקפיץ אותם כמו מט-לית אדומה בפניו של פר, מיהרו להסתער על רבין ולנגוח אותו. הם לא העזו להשמיע מילה אחת נגד משה דיין, שהוא אביה הרוחני של הצעת הפשרה שהוצעה לאחר סיון בפגישה במידבר, ערב הסתלקותו מהממשלה.

במידה שירדן תהיה מוכנה ללכת לקראתו. בעבר נרתע המלך חוסיין לעשות הסכמים עם ישראל, מחשש לתגובות חריפות הן מצד מדינות ערב והן מצד הפלסטינים. חוסיין היה מוכן לדבר על הסדר דחב יותר, ואף הוצעה לחוסיין ולריפאעי ההצעה הישראלית שעיקריה היו כדלהלן:

● ישראל מוכנה להכיר רישמית בריבונותו של המלך חוסיין על שיטחי הגדה המערבית, אחרי שיושג הסכם על תיקוני-גבול, לגבי הגבול שהיה קיים בין שתי המדינות ביוני 1967.

● בשלב הראשון מוכנה ישראל להתיר את החזרת המינהל האזרחי הירדני לשיטחי הגדה המיושבים באוכי לוסיה ערבית. הכוונה היתה להחזרת השליטון הירדני, ללא נוכחות צבא, לריכוזים עירוניים כמו אוורי שכם, חברון ורמאללה.

● למרות החזרת המינהל הירדני לגדה, יישאר צה"ל באזור לפרק זמן מוסכם. צה"ל יחזיק בעמדותיו.

● באשר לירושלים, הביעו דיין וגולדה נכונות ל"העניק לירדן מובלעת בתוך העיר, עליה יתנוסס דגל ירדני. לצורך זה אף היו מוכנים לתת לחוסיין מיסדרון גישה למובלעת, שיכלול גם את העיר יריחו.

● אם כעבור פרק-זמן המוסכם — שישתערע לארץ רק כמה שנים — יוכיח המלך חוסיין כי ממשלתו מסור